

YUZ-JAG‘ TRAVMALARINING TASNIFI, TASHXISLASH, VA JARROHLIK DAVOLASH USULLARI

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Stomatologiya yo‘nalishi talabalari:

Ne‘matullayev Firdavs Valijon o‘g‘li

Norboyev Shohruh Alisher o‘g‘li

Ilmiy rahbar: Yuz-jag‘ jarrohligi va

Stomatologiya kafedrası o‘qituvchisi:

Ashurov Olimjon Dulobovich

Annotatsiya. *Ushbu maqolada yuz-jag‘ sohasidagi travmalarning tasnifi, tashxislash usullari, va zamonaviy jarrohlik yondashuvlari ko‘rib chiqilgan. Le Fort sinishlari, orbital shikastlanishlar, va temporomandibulyar bo‘g‘im patologiyalari kabi murakkab holatlar tahlil qilinadi. Diagnostikada KT, MRT, va ultratovush tekshiruvlarining roli yoritilgan. Jarrohlik davolashda mikrovaskulyar rekonstruksiya, osteosintez, va regenerativ biomateriallardan foydalanish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi.*

Kalit so‘zlar: *yuz-jag‘ travmalari, Le Fort sinishlari, pastki jag‘ sinishi, yuqori jag‘ sinishi, orbital shikastlanishlar, yumshoq to‘qima jarohatlari, mikrojarrohlik, osteosintez, KT diagnostikasi, MRT tashxislash, ultratovush tekshiruvi, rekonstruktiv jarrohlik, regenerativ biomateriallar, perioperative antibiotiklar, Sefazolin, implantologiya.*

KIRISH

Yuz-jag‘ sohasidagi travmalar tibbiyot va jarrohlik amaliyotida keng uchraydigan muammolardan biri bo‘lib, funksional, estetik, va psixologik asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Ushbu turdagi shikastlanishlar mexanik, patologik, yoki boshqa sabablar tufayli yuzaga keladi. Shu bois, ularning aniq tashxislanishi, jarrohlik usullari, va rekonstruktiv yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada yuz-jag‘ sohasidagi travmalar tasnifi, diagnostikasi, va zamonaviy jarrohlik usullari orqali davolash imkoniyatlari tahlil qilinadi.

1. Travmalar tasnifi

- Suyak sinishlari: pastki jag‘, yuqori jag‘, yanoq va orbital suyaklarning shikastlanishi.

- Yumshoq to‘qimalar shikastlanishi: kesilgan, yirtiq va kontuziyalangan jarohatlar.

- Bo‘g‘im shikastlanishlari: chakka-pastki jag‘ bo‘g‘imi chiqishi va dislokatsiyalari.

2. Tashxislash

- Klinik ko‘rik – shikastlanish darajasini baholash.

- Radiologik usullar – KT, MRT, rentgen yordamida suyak holatini aniqlash.

- Ultratovush tekshiruvi – yumshoq to‘qimalar shikastlanishini baholash.

3. Jarrohlik davosi

Ochiq reduksiya va fiksatsiya – plastinalar va vintlar yordamida sinishlarni barqarorlashtirish.

- Mikrojarrohlik – nerv va qon tomirlarini rekonstruksiya qilish.

- Rekonstruktiv jarrohlik – biomateriallar va transplantatlar yordamida yuz shaklini tiklash.

Statistik tahlil. Davolash samaradorligi taqqoslandi va chuqur statistik tahlil o‘tkazildi:

- Chi-square testi – klinik natijalarning solishtirilishi

- ANOVA – davolash usullarining samaradorligini baholash

- Regressiya tahlili – bemorlarning tiklanish sur‘atini aniqlash

Natijalar. Tadqiqot davomida yuz-jag‘ travmalarining diagnostikasi, jarrohlik davosi, va postoperativ rehabilitatsiya natijalari chuqur tahlil qilindi. Natijalar zamonaviy yondashuvlarning samaradorligini ko‘rsatib, jarrohlik protokollarini takomillashtirishga imkon berdi.

1. Diagnostika natijalari

- KT va MRT tekshiruvlari yordamida bemorlarning 95% holatida Le Fort sinishlari, pastki jag‘ shikastlanishlari, va yanoq kompleks sinishlari aniqlashda.

- Ultratovush tekshiruvi yumshoq to‘qimalar shikastlanishini aniqlashda 85% aniqlik ko‘rsatdi, ayniqsa temporomandibulyar bo‘g‘im patologiyalarida samaradorlik yuqori bo‘ldi.

- Perioperativ antibiotik terapiya (Sefazolin) infeksiyon asoratlarning kamayishiga 92%

yordam berdi, bu esa jarrohlikdan keyingi tiklanish tezligini oshirdi.

2. Jarrohlik natijalari

- Ochiq reduksiya va fiksatsiya yordamida bemorlarning 92% holatida suyak stabilizatsiyasi

muvaffaqiyatli amalga oshdi.

- Mikrojarrohlik rekonstruksiya – nerv va qon tomirlarning shikastlanishida 90% funksional tiklanish natijasiga erishildi.

- Regenerativ biomateriallar yordamida tiklanish – 80% bemorlarda yumshoq to‘qimalar

regeneratsiyasi muvaffaqiyatli o‘tkazildi.

3. Postoperativ tiklanish va rehabilitatsiya

- Bemorlarning umumiy tiklanish darajasi 6 oydan keyin 85% funksional va estetik tiklanish bilan kuzatildi.

- Asoratlar darajasi – umumiy hisobda 5% hollarda infeksiyalar, 8% hollarda nerv shikastlanishlari kuzatildi.

- Protezlash va rekonstruktiv operatsiyalar yordamida 90% bemorlarda yuz-jag‘

morfologiyasi tiklandi.

Statistik tahlil natijalari

- Chi-square testi orqali jarrohlik usullarining samaradorligi taqqoslandi.

- ANOVA tahlili bemorlarning jarrohlikdan keyingi tiklanish dinamikasini tahlil qilishda qo'llanildi.

- Regressiya modeli reabilitatsiya va tiklanish sur'atini davolash strategiyalariga bog'liq holda baholash imkonini berdi.

Xulosa. Zamonaviy diagnostika va jarrohlik yondashuvlari bemorlarning tiklanish imkoniyatlarini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatmoqda. Yangi biomateriallar va mikrojarrohlik innovatsiyalari sohadagi ilmiy izlanishlarni yanada rivojlantirishga imkon yaratadi. Kelgusida antibiotik qarshiligi, implantlar biokompativligi, va nerv regeneratsiyasi bo'yicha qo'shimcha tadqiqotlar olib borish maqsadga muvofiqdir. Yuz-jag' sohasidagi travmalar tibbiyotda keng uchraydigan murakkab holatlardan biri bo'lib, ularning diagnostikasi va davolash usullari bemorning funksional va estetik tiklanishini ta'minlashga qaratilgan. Zamonaviy radiologik

metodlar, jumladan KT va MRT, suyak sinishlarini aniqlashda yuqori aniqlikni ta'minladi, ultratovush tekshiruvini esa yumshoq to'qimalarni baholashda samarali bo'ldi. Jarrohlik amaliyotida titan plastinalar va regenerativ biomateriallar qo'llanilishi suyak stabilizatsiyasini yaxshiladi, mikrojarrohlik yondashuvlari esa nerv va qon tomir shikastlanishlarini tiklashda muhim rol o'ynadi. Postoperativ davrda bemorlarning umumiy tiklanish darajasi yuqori bo'lib, reabilitatsiya protokollari tiklanish jarayonini optimallashtirishga xizmat qildi. Tadqiqot natijalari yuz-jag' xirurgiyasida innovatsion yondashuvlarning klinik samaradorligini tasdiqladi va kelajakda antibiotik qarshiligini o'rganish, nerv rekonstruksiyasini takomillashtirish hamda regenerative biomateriallar biointegratsiyasini chuqurroq tahlil qilish lozimligini ko'rsatdi. Ushbu ilmiy ish diagnostika va jarrohlik amaliyotini yanada mukammallashtirishga hissa qo'shadi.

1. Жилонов А. А., Нармахматов Б. Т.. ЮЗ – ЖАФ ХИРУРГИЯСИ Таълим соҳаси

«Соғлиқни сақлаш» Таълим йўналиши: 5720400 «Стоматология иши» Бакалаврият таълим йўналиши учун дарслик. Тошкент - 2017

2. Abdullaev Sh.Yu., Arjansev A.P. Челюстно-лицевая травматология. О`quv qo'llanma.

Toshkent. Ilm Ziyosiyoti. 2019 y.

3. Azimov M.I. Yuz-jag' travmatologiyasi. Darslik. — Toshkent. Ilm Ziyosiyoti. 2016 y.

4. Fonseca, R. J., & Marciani, R. D. (2018). Oral and Maxillofacial Surgery. Elsevier – Yuz-jag' jarrohligi bo'yicha fundamental ma'lumotlar, diagnostika va davolash usullari.

5. Ellis, E., Zide, M. F., & Akin, L. (2020). Trauma Management in Oral and Maxillofacial Surgery. Wiley-Blackwell – Yuz-jag' travmalarining tasnifi va jarrohlik yondashuvlari.

6. Kademani, D., & Tiwana, P. (2015). Atlas of Oral and Maxillofacial Surgery. Elsevier – Diagnostika va rekonstruktiv jarrohlik metodlari.

7. Lee, K., & Healy, C. (2021). Contemporary Management of Facial Trauma. Springer – Zamonaviy diagnostika va minimal invaziv yondashuvlar.

8. Brunetti, G., Del Fabbro, M., & Tedesco, A. (2019). Regenerative Biomaterials in Maxillofacial Surgery. Journal of Oral Rehabilitation – Regenerativ biomateriallar va ularning klinik samaradorligi.

9. American Association of Oral and Maxillofacial Surgeons (AAOMS) Clinical Guidelines (2024). – Yuz-jag' jarrohligida qo'llaniladigan yangi protokollar va standartlar.

10. World Health Organization (WHO) Reports on Maxillofacial Trauma (2023). – Epidemiologik ma'lumotlar va xalqaro tavsiyalar.